

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold. 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 2. marca 1887.

Obs e g: Na kaj se ima paziti pri presajanji drevesec. — Skrbimo za spomladansko setev! — Pomanjkanje krme in kako pomagati. — Gospodarske novice. — Vprašanja in odgovori. — Prijazna beseda Notranjcem. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Trgovinska in obrtna zbornica. — Iz državnega zbora. — Naši dopisi. — Novi čar.

Gospodarske stvari.

Na kaj se ima paziti pri presajanji drevesec.

Eden glavnih pogojev za dobro vspevanje presajenih dreves jo, da se jih pravilno vsadi, ne pregloboko, ne preplitvo. Navadno pa se ne gleda pri presajanji prav nič, kje je meja med deblom in korenino; posadi se precejšen del debla v zemljo in s tem zakrivi, da začne pri tleh lubje na deblu gniti, zaredé se črvi in drevesce začne hirati ter pogine — ali če vendar le premaga svojo bolezen — ostane pokveka, ki se mora kmalu odstraniti.

Kako potrebno je paziti na to, da se drevesce prav zasadi, skusil sem sam pri debelnih rastlinah v kahljah (loncih), na pr. ficus, azalea itd., kjer se mi je vsled tega, da nisem gledal na mejno črto med deblom in koreninami, posušilo več rastlin.

Tudi po naših drevoredih vidimo, da se greši skoraj povsodi zoper to pravilo in temu je morebiti tudi pripisovati, da se drevored proti „Tivoliju“ nikdar ne bo prav popravil, ako se bo posajalo drevesa tako globoko, kakor se je to delalo do sedaj, vsled česar drevesa v par letih navadno zopet poginejo; kako lep pa je drevored proti Šiški, kjer se je očitno pazilo pri zasajenji na pravilno pogreznenje drevesa; kako mogočno stojé ti drevesni velikani na svojih koreninah, ki se deloma še nad zemljo razširjujejo v podlago deblu.

Narava sama nam je uže namignila, kaka je prava rast drevja. Če pogledamo gozdno drevje, ki se je samo zasejalo, zdi se nam, kakor bi stalo na svojih koreninah, deblo ni prav nič pogrezneno v zemljo, lubje je suho in snažno. Le pogledajte jo mogočno smreko ali bukvo v gozdu, kjer se ni vmešavala nobena človeška roka pri zasajenji, ali nam ni za vzgled, kako se mora pravilno saditi.

Toraj naj se pazi na to, da se pri presajanji dreves zakopljejo samo korenine v zemljo, deblo pa naj ostane zunaj, ker drevje težko strpi, če se ga pogrezne pregloboko v prst. Morebiti si prihrani marsikdo s to skrbjo dosti truda in časa, da mu ne bo treba vrta po dvakrat zasajati in bo prej vžival sad svojega truda.

J. K.

Skrbimo za spomladansko setev!

Spisal V. Rohrmann.

Sedaj je čas, da se preskrbimo s potrebnimi semeni za spomladansko setev.

Seme, katerega smo doma pridelali, je umno takoj po žetvi odbrati in posebno skrbno hraniti, da ostane zdravo. Pri slabi hranitvi se rado pokvari ter zgubi moč in kaljivost. Zaveden poljedelec odbere si za setev vselej najlepše in najtežje seme, ki je popolnem zdravo in dobro dozorelo; on ga skrbno očisti vsega plevelnega semena, dobro vedoč, da se mu to malo delo nad vse dobro splačuje; vsaj mu prihrani marsikaj denarja za pletev in ob enem povekša in zboljša letni pridelek.

Veliko poljedelcev pa je, ki semena nič ne odbirajo za setev, ampak tako posevajo, kakoršno ravno izmlatijo ali kakoršno ravno preostaja!

Veliko poljedelcev pa je tudi, ki še dandanes iz nevednosti navadno najboljši pridelek prodajo in si pridržijo le slabo, revno seme, katero vrhu vsega še s plevelom vred posevajo.

Taki ljudje, ki tako nespametno ravnaajo, gotovo ne smejo tarnati, če dobijo slabše pridelke mimo skrbnih poljedelcev. Kajti v enakih okoliščinah zamorejo iz revnega semena vzrasti le slabotne rastlinice, ki so podvržene vsem neugodam slabe letine. Slabotne rastline pa rodé tudi zopet le revno seme. Nasprotno pa obeta in daje seme tem lepše pridelke, čem boljše je, kakor nas starodavni pregovor: „kakoršna setev, taka žetev“ dobro podučí in kakor nas tudi vsakdanja skušnja v obilici in povsod uči. Le dobro seme

daje krepke in močne rastline, ki zoperstajajo vsim škodljivim naravnim vplivom in dajejo bogate in dobre pridelke.

Največje važnosti in glavni pogoj za uspešno pridelovanje rastlin je razun umnega obdelovanja in pripravljavanja zemlje za setev toraj tudi ta, da sejemo vselej le najboljše, zdravo in čisto seme. Po tem vodilu ravnati se moramo tudi, kedar seme kupujemo. Tudi tu nam mora biti največja skrb, da dobimo dobro seme, zanesljivo blago. Osobito velike pozornosti pa je treba, kedar si naročujemo seme iz družih krajev ali kedar menjavamo semena, kajti tu nam je gledati vrh vsega navedenega tudi na to, da dobimo pravo seme ali boljše rečeno seme prave sorte. Le tako bode dajalo v naših razmerah, v naši zemlji in v našem podnebju lepe pridelke in prave dohodke.

Tegadel več skrbnosti pri izbiranju semena in več pozornosti pri naročevanju semena iz tujih krajev!

Pomanjkanje krme in kako pomagati.

Skoraj vsako leto tožijo ljudje, da jim za živino krme zmanjkuje. Goved jim proti koncu zime, včasih uže poprej, strada, shujša. krave pridejo ob mleko; mladiči trpijo škodo že v maternem telesu, pohabljeni pridejo na svet in ne najdejo dovolj primerne živeža, gnoj pa je od suhe živine tako malo prida.

Kako zamore gospodarstvo med takošnimi okoliščinami prospevati?

Nujno potrebno je torej kmetovalcem nasvetovati in prepričati jih, naj le toliko živine puščajo, kolikor je zamorejo dobro skozi zimo prerediti. Dalje naj skrbijo, da mogoče veliko krme pridelajo pa tudi na drobno izkoristijo.

Malokedaj mine leto, ko bi zaradi jesenskih megel, rose in dežja v izgubo ne šlo mnogo trave, detelje strnišnice, ker je ni mogoče posušiti in pod streho spraviti. Mnogo je splesnjivi in segnjije, veliko dela in truda pa je bilo zastoj.

Vendar mnogo tako izgubljene krme bi se dalo še rešiti, ko bi ljudje pri nas hoteli tako ravnati, kakor delajo Švicarji, namreč:

Naredi se v sušno, ilovnato zemljo, kjer ni vode na dnu, jama, 4 metre na široko, 6 metrov na dolgo, 4 metre na globoko, od teh 4 metrov treba je le 2 metra izkopati, ker 2 metra se lahko nasujeta z izkopano prstjo. Dno in stene pokrijemo s starimi deskami, da se jama ne vsuje ali sama ne zasiplje. Če nimamo ilovnatega sveta, moremo sicer jama tudi v peščeno ali kamenito zemljo izkopati. Toda za deske k steni treba 6 col na debelo zaploskati ilovice. Takošna jama meri 96 kubičnih metrov.

Sedaj namečejo v jama trave, mlado nakošene, ter jo tako trdno steptajo, da ves zrak izmed trave izženejo. Toda ne samo s travo delajo tako, ampak tudi z deteljo strnišnico, grašico, ovsem, kar za ržjo in

pšenico kot drugi sadež sejejo in za zeleno krmo porabijo. Če vmetano travo dobro stlačimo, gré na 1 kubični meter 500 kilo zelene krme, v celo jama torej 48.000 kilo, ki je tolike vrednosti redivne, kakor 10.000 kilo sena.

Kedar smo jama napolnili 1 čevelj na vrh, ker se krma vsede, nastelje se 1 čevelj na debelo slame na krmo. Ta se pokrije z deskami po vprečkem in s kamenjem obloži; na kvadratni meter treba je najmanje 10 meterskih centov kamenja. Da dežnica ne vhaža ali snežnica, napravi se streha iz starih desek nad napolnjeno jama. Ko minejo 4 tedni, moremo iti krmo izkopavat in polagat. Krma je zelena, sveža in vinskokiselnatega vonja. Živina jo rada žre.

Jama odkrijejo samo za dve povprečni deski, to je blizu za 1 meter, in potem jo navpik do dna izsekavajo. Zatem se zopet jama zakrije hitro, da krma ne zamrzava. Tako se dela naprej, dokler jama ni prazna.

Govedi se vsaki dan le za polovico te krme polaga, za drugo pa navadna suha klaja primešava.

Srednja krava je do 400 kilo težka ter potrebuje vsaki dan 6 kilo navadne suhe krme, pa 30 kilo od zavečene klaje iz jame. Jama zgoraj popisana hrani v sebi 48.000 kilo zelene krme. Zato lahko iz nje dobiva polovico vsakdanje potrebne klaje skoz 6 mesecev ali 300 dni 5 srednjih krav.

Za zimo lahko tudi več jam naredimo in različne velikosti. Vse to se ravna po množini trave, detelje, grašice itd., katere zaradi slabega vremena ne moremo posušiti in bi sicer zvečinoma nam segnjila.

Za svinje moremo v takošnih manjših jamah zavečiti repo, zelno perje in sploh zelenjavo od vrtov. Vse lepo steptamo in zavečimo ter s kamenjem obložimo. Svinjam smemo soli primešati. Spomladi takošna krma svinjam kaj dobro dé, ko druge zmanjka. Ova krma je zdrava, lahko prebavljiva ter živalim kri čisti in jim zdravje varuje.

Podpisani je povedano vse sam poskusil in govori torej iz lastne izkušnje.

Naj toraj kmetovalci letos poskusijo, morebiti le z eno jama, ki bodi 2 metra široka, 4 metre dolga in 3 metre globoka. V njo naj pripravijo trave brez soljenja. Brez dvombe si bodo drugo leto uže zidali takošne jame ter pomanjkanju krme v okom prihajali.

A. Baumgartner,

upokojeni ravnatelj deželne kmetijske šole.

Gospodarske novice.

* V prospeh kmetijstva na Kranjskem sklenil je kranjski deželni zbor v zadnjem zasedanji veliko do-brega. Visokorodni deželni glavar in predsednik c. kr. kmetijske družbe grof Thurn je v svojem govoru ob priliki sklepa deželnega odbora sledeče omenjal gledé kmetijstva: V prospeh živinoreje dovolil je vi-